

TARIMSAL AMAÇLI KOOPERATİFLER (1163),
TARIMSAL ÜRETİCİ BİRLİKLERİ (5200) VE TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ (4572)
Amaçları-Kuruluşları-Farkları ve Çalışma konuları ile Ürün Gurupları Hakkında Özet
Derleme ve Düzenleme : www.kooptr.com

Genel Bilgiler

1163 Sayılı Kooperatifler Kanuna Tabi Tarımsal Amaçlı Kooperatifler

Tarım ve Köyişleri Bakanlığının görev alanında bulunan ve 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununa göre kuruluşları yapılan tarımsal amaçlı kooperatifler tüzel kişiliklerdir.

Türlerine göre tarımsal amaçlı kooperatifler:

- 1 Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
- 2 Sulama Kooperatifi
- 3 Su Ürünleri Kooperatifi
- 4 Pancar Ekicileri Kooperatifi'dir.

*Tarımsal kalkınma, sulama ve su ürünleri kooperatiflerinin kuruluş işlemleri Bakanlık Makamının (T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı) 08.04.2004 tarihli ve 246 sayılı onayı ile yürürlüğe giren tarımsal amaçlı kooperatif kuruluş işlem ve görev talimatı gereği , Bakanlık İl Müdürlüklerince yürütülmekte olup, **pancar ekicileri kooperatifleri ile konu bazında kooperatif üst kuruluşlarının kuruluşları ise T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca yapılmaktadır.***

Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Amaçları

a) Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin Amaçları:

Ortaklarının her türlü bitkisel, hayvancılık, ormancılık konularındaki istihsalini geliştirmek ve ihtiyaçları ile ilgili temin, tedarik, işletme, pazarlama, değerlendirme faaliyetlerinde bulunmak,

Ortakların ekonomik ve sosyal yönden gelişmelerine yardımcı olmak, iş sahası temin etmek,

Ortakların ekonomik gücünü arttırmak için tabi kaynaklardan faydalanmak, el ve ev sanatları ile tarımsal sanayinin gelişmesini sağlayıcı tedbirler almak, amacıyla kurulup faaliyet göstermektedir.

b) Sulama Kooperatiflerinin Amaçları:

Devletçe ikmal edilmiş veya edilecek sulama tesislerinden alınacak veya her ne suretle olursa olsun tarım sahalarından çıkarılacak suyun ziraatta kullanılması ile ilgili arazi tesviyesi, tarla başı kanalları, tarla içi sulama ve drenaj gibi zirai sulama tesislerini kurmak veya kurulmuş olan sulama tesislerini işletmek, işletmek ve bakımını yapmak ve yaptırmak, amacıyla kurulup faaliyet göstermektedir.

c) Su Ürünleri Kooperatiflerinin Amaçları:

Her türlü su ürünlerinin istihsal, işleme, depolama ve pazarlama konularında ortaklarına hizmet vermek, Ortaklarının ihtiyacı olan av araç, gereçlerini ve donatılarını temin etmek, amacıyla kurulup faaliyet göstermektedir.

d) Pancar Ekicileri Kooperatiflerinin Amaçları:

Toprak hazırlığı, ekim işleri, pancar ve diğer tarım ürünlerinin yetiştirilmesi korunması, dekar veriminin artırılması konularında gerekli tedbirleri almak ve ortaklarının yararlı bilgiler edinmesine yardımcı olmak, amacıyla kurulup faaliyet göstermektedir.

Kuruluş

Tarımsal amaçlı bu kooperatifler, amacı ve çalışma konularında yer alan faaliyetleri gerçekleştirmek üzere **köy, belde ve ilçe merkezi gibi kırsal alan özelliğini taşıyan yerleşim birimlerinde kurulabilmektedir.**

Bir yerleşim biriminde, tarımsal faaliyette bulunmak amacıyla kooperatif kurmak için en az 7 çiftçiden oluşan bir kurucu heyet oluşturulur. (Kuruluş uygulaması için ulaşın:www.kooptr.com)

Tarımsal Üretici birliklerinden Farkı:

a) Kısıtlama yoktur;

Üretici birliklerinde bulunan: "Aynı ürün veya ürün grubu için ilçe düzeyinde en fazla bir birlik kurulabilir." Kısıtlaması yoktur. "Tarımsal Üretici Birlikleri" nin tüzel kişilik karşılığı "Tarımsal Amaçlı Kooperatifler" dir. Birim kuruluşur. (Kooperatiflerde birlik kavramı: En az Yedi kooperatifin bir araya gelmesi ile oluşan "tüzel" kişiliktir.)

b) Kurucu Ortak Sayısı Azdır;

Tarımsal amaçlı kooperatiflerin kuruluşu için asgari kurucu ortak (Çiftçi) sayısı Yedi (7) kişidir. Buna karşılık Tarımsal üretici birliklerinin oluşabilmesi "Tüzel kişilik" kazanabilmesi için asgari onaltı (16) tarım üreticisinin bir araya gelmesi gerekir. Bu ise kuruluş aşamasında zorluk getirir. Zorluk "girişimci niteliğindeki" kurucu ortağa ulaşmamaktan kaynaklanır.

Çalışma Konusu ve Ürün Grupları:

Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri, Bitkisel üretim ile ilgili ürün ve ürün grupları

Bitkisel üretim ile ilgili ürünler ve oluşturdukları ürün grupları şunlardır;

a) Meyve;

- 1) Meyve üreticileri,
- 2) Yumuşak çekirdekli; elma, armut, ayva,
- 3) Sert çekirdekli; kayısı, kiraz, vişne, şeftali, nektarin, erik, kızılıcak, zerdali, zeytin,
- 4) Sert kabuklular; kestane, ceviz, badem, fındık, antep fıstığı,
- 5) Üzümsü meyveler; çilek, dut, muz, trabzon hurması, kivi, böğürtlen, ahududu, kuşburnu, üzüm, incir,
- 6) Turunçgiller,
- 7) Meyve ve asma fidanı üreticileri.

b) Sebze ve süs bitkileri;

- 1) Sebze; örtü altı sebze üreticileri, domates, havuç, patlıcan, kabak, karpuz, kavun, biber, kök ve yumrulu bitkiler, baklagil sebzeleri,
- 2) Mantar,
- 3) Süs bitkileri; kesme çiçekler, iç ve dış mekan bitkileri, doğal çiçek soğanları.

c) Tarla bitkileri;

- 1) Tahıllar; buğday, arpa, yulaf, çavdar, çeltik, mısır,
- 2) Yemlik dane baklagiller; nohut, mercimek, kuru fasulye,
- 3) Endüstri bitkileri; pamuk, patates, tütün,
- 4) Yağlı tohumlu bitkiler; ayçiçeği, kolza, soya, yer fıstığı, aspir,
- 5) Yem bitkileri; fiğ, yonca, korunga,
- 6) Çay,
- 7) Tıbbi ve kokulu baharat bitkileri.

Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri, Hayvansal üretimle ilgili ürünler ve ürün grupları

Bu konuda aşağıda belirtilen ürün veya ürün grubunda birlik kurulabilir.

- a) Süt,
- b) Kırmızı et,
- c) Kanatlı hayvan eti,
- d) Yumurta,
- e) Bal,
- f) Koza veya ham ipek.

5200 Sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri :

Tarımsal Üretici Birliklerinin Amaçları

5200 sayılı kanunda, Kanunun amacı; üretimi talebe göre plânlamak, ürün kalitesini iyileştirmek, kendi mülkiyetine almamak kaydıyla pazara geçerli norm ve standartlara uygun ürün sevk etmek ve ürünlerin ulusal ve uluslararası ölçekte pazarlama gücünü artırıcı tedbirler almak üzere tarım üreticilerinin, ürün veya ürün grubu bazında bir araya gelerek, tüzel kişiliği haiz tarımsal üretici birlikleri kurmalarını sağlamaktır. Denmektedir.

Yasada tanımlanan - Tarım üreticisi: Her türlü bitkisel ve hayvansal ürünler ile avcılık ve yetiştiricilik yoluyla su ürünleri üretimini yaparak, bunları pazara sunan gerçek ve tüzel kişilerdir denilmektedir. (5200 sayılı yasa, Madde:2)

Tarımsal üretici birliklerinin kuruluşu ve tescili

Birlikler; ürün veya ürün grubu bazında faaliyet gösteren ve tüzüklerinde belirlenen miktardaki tarımsal üretimi bu kuruluşlar aracılığıyla pazarlamayı taahhüt eden, en az onaltı (16) tarım üreticisinin bir araya gelmesiyle, asgarî ilçe düzeyinde kurulur. Birliğin toplam üretim kapasitesinin ürün bazında, Bakanlık tarafından yönetmelikle belirlenecek asgarî düzeyin altında olmaması gerekir.

Aynı ürün veya ürün grubu için ilçe düzeyinde en fazla bir birlik kurulabilir. Birlikler, tarım üreticilerinin geniş katılımını sağlayacak tedbirler alır. (5200 sayılı yasa, Madde:4)

Çalışma Konusu ve Ürün Grupları:

Tarımsal üretici birlikleri, her türlü bitkisel, hayvansal ürünler ile su ürünleri konusunda kurulabilir. Hangi ürün veya ürün grubu için birlik kurulacağı, tarım sektöründeki ihtiyaçlar ve öncelikler ışığında, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. (5200 sayılı yasa, Madde 3)

Tarımsal Üretici Birliklerinin Kuruluş Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin, İkinci Bölümü:

Ürün ve Ürün Grupları

Ürün ve ürün gruplarının belirlenmesi

Madde 4 — Ülkemizdeki tarımsal alanların coğrafik ve ekolojik şartları ile tarım sektöründeki ihtiyaçlar dikkate alınarak, tarımsal üretici birliklerinin hangi ürün veya ürün grubu bazında kurulacağı aşağıdaki şekilde belirlenmiş olup bu ürün veya ürün gruplarında yer almayan yeni türlerde de ihtiyaç duyulması halinde, bu Yönetmelikte belirtilen ürün veya ürün grupları içerisinde yer alması ve birliğin toplam üretim miktarının ürün bazında belirlenen miktarda olması halinde üretici birliği kurulabilir.

Bitkisel üretim ile ilgili ürün ve ürün grupları

Madde 5 — Bitkisel üretim ile ilgili ürünler ve oluşturdukları ürün grupları şunlardır;

a) Meyve;

1) Meyve üreticileri,

2) Yumuşak çekirdekli; elma, armut, ayva,

3) Sert çekirdekli; kayısı, kiraz, vişne, şeftali, nektarin, erik, kızılcık, zerdali, zeytin,

4) Sert kabuklu; kestane, ceviz, badem, fındık, antep fıstığı,

5) Üzümsü meyveler; çilek, dut, muz, trabzon hurması, kivi, böğürtlen, ahududu, kuşburnu, üzüm, incir,

6) Turunçgiller,

7) Meyve ve asma fidanı üreticileri.

b) Sebze ve süs bitkileri;

1) Sebze; örtü altı sebze üreticileri, domates, havuç, patlıcan, kabak, karpuz, kavun, biber, kök ve yumru bitkiler, baklagil sebzeleri,

2) Mantar,

3) Süs bitkileri; kesme çiçekler, iç ve dış mekan bitkileri, doğal çiçek soğanları.

c) Tarla bitkileri;

1) Tahıllar; buğday, arpa, yulaf, çavdar, çeltik, mısır,

2) Yemelik dane baklagiller; nohut, mercimek, kuru fasulye,

3) Endüstri bitkileri; pamuk, patates, tütün,

4) Yağlı tohumlu bitkiler; ayçiçeği, kolza, soya, yer fıstığı, aspir,

5) Yem bitkileri; fiğ, yonca, korunga,

6) Çay,

7) Tıbbi ve kokulu baharat bitkileri.

Hayvansal üretimle ilgili ürünler ve ürün gurupları

Madde 6 — Bu konuda aşağıda belirtilen ürün veya ürün grubunda birlik kurulabilir.

- a) Süt,
- b) Kırmızı et,
- c) Kanatlı hayvan eti,
- d) Yumurta,
- e) Bal,
- f) Koza veya ham ipek.

Su ürünleri üretimi

Madde 7 — Denizler, doğal göller, baraj gölleri, göletler, akarsular, dalyanlar, lagünler ve karada çeşitli sistemler kullanarak su ürünleri yetiştiriciliği ve avcılık yaparak elde ettikleri su ürünlerini pazara sunmayı taahhüt edenler birlik kurabilir. Bu ürün veya ürün grubunda birlik kuracak su ürünleri yetiştiricilerinin; su ürünleri yetiştiricilik belgesi, su ürünleri avcılarının; su ürünleri ruhsat teskeresine sahip olma şartı aranır.

Organik ürün yetiştirici birlikleri

Madde 8 — Organik tarımsal üretim sistemi ile ürün yetiştirerek elde ettikleri organik ürünleri pazara sunmayı taahhüt edenler birlik kurabilir. Bu üretim sistemi ile üretim yapanların kuracakları birlik yetiştiricilerinden kontrol ve/veya sertifikasyon kuruluşundan organik üretim yaptığını belirten bir belge almaları şartı aranır.

4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatifleri :

Tarım Satış Kooperatiflerinin Kuruluşu ve Tescili

Üreticiler; karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle meslekî faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını sağlamak, ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla, aralarında sınırlı sorumlu, değişir sayıda ortaklı ve değişir sermayeli, tüzel kişiliği haiz tarım satış kooperatifleri kurabilirler.

Bir tarım satış kooperatifinin kurulabilmesi için en az otuz üreticinin, bir tarım satış kooperatifleri birliğinin kurulabilmesi için en az üç tarım satış kooperatifinin bir araya gelmesi şarttır. (4572 sayılı yasa, madde:1)

Çalışma konuları

Kooperatif ve birlikler; ortakların ve gerektiğinde diğer üreticilerin ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek, meslekî faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını karşılamak ve ekonomik menfaatlerini korumak konularında çalışırlar. Kooperatif ve birliklerin, ilk işleme hüviyetindeki işletme ve tesisleri dışında kalan sonraki üretim aşamaları için kuracakları iktisadî işletmeler,

Anonim Şirket statüsünde ayrı bir tüzel kişilik olarak kurulup faaliyet gösterirler.

Kooperatif ve birliklerin çalışma konuları ile ürün alım ve değerlendirme işlemlerine ilişkin esaslar örnek anasözleşmelerde gösterilir. (4572 sayılı yasa, madde:3)

Amaç ve çalışma konuları (Örnek anasözleşme, Madde 8)

Kooperatifin amacı; ortaklarının mesleki faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle karşılamak, ortakların ve gerektiğinde diğer üreticilerinin ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumaktır.

A- Kooperatif esas itibarıyla;

- 1) Ortakların ürünlerinin alımı ve daha iyi şartlarla değerlendirilmesi için çalışmak, bu konuda gerekli her türlü tedbir almak,
- 2) Ortakların ve gerektiğinde ortak olmayan üreticilerin tarımsal üretim faaliyeti ile ilgili girdi niteliğindeki her türlü ihtiyaçlarını yurt içinden ve yurt dışından tedarik etmek ve bu amaçla bayilik almak, dağıtmak, kiralamak ve benzeri yöntemlerle karşılamak, gerektiğinde ortaklarını kredi ile desteklemek, konularında çalışır.

Kooperatif, işteğal konusuna giren ürünlerin nitelikleri gereği olarak, bu ürünlerin daha iyi muhafaza edilmesine ve toptan veya perakende satışı için iç piyasa alışkanlıklarına uygun hale getirilmesine yönelik depo ve ilk işleme hüviyetindeki işletmeler ile ambalajlama gibi tesisleri kurabilir.

Kooperatif, bir birliğe bağlı ise, gerek ilk işleme hüviyetindeki işletme ve tesislerin, gerekse bunlar dışında kalan sonraki üretim aşamalarına ilişkin iktisadi işletmelerin kuruluşu ve tasfiyesinde, birliğin belirleyeceği ilke ve esaslara göre hareket eder.

B- Kooperatifin diğer çalışma konuları şunlardır:

- 1) Gerektiğinde ortak olmayan üreticilerden ve serbest piyasadan çalışma konusuna giren ürün alımında bulunmak, bu ürünlerin iç ve dış piyasada değerlendirilmesini sağlamak,
- 2) Satın alma, depolama, standartlaştırma, ilk işleme, ambalajlama, nakletme ve benzeri işleri yapmak, bu konularda en uygun tedbirleri almak,
- 3) Ürünlerin, mamul ve yarı mamullerin iç piyasalarda satışı yanında ihracatına da önem vermek, bu amaçla devamlı olarak piyasa araştırmalarında bulunmak, gerektiğinde yurt içinde ve yurt dışında bayilik, temsilcilik kurmak,
- 4) Üreticilerin mesleki bilgilerini artırmak, bu amaçla kurslar açmak, seminerler düzenlemek, yabancı ülkelerdeki benzeri kuruluşlarla işbirliği yapmak, tanıtım, eğitim, yayın, araştırma ve benzeri faaliyetleri yapmak veya yaptırmak,
- 5) Kooperatifin kredi ihtiyacının karşılanması amacıyla ilgili finans kuruluşlarına başvuruda bulunmak, borçlanmak, açılan kredinin zamanında ve amacına uygun kullanılmasını sağlayıcı tedbirleri almak,
- 6) Ürünleri ve sahibi olduğu menkul ve gayrimenkullar ile üreticilerin sigorta konusuna giren varlıkları için sigortacılık hizmetlerini yürütmek.

Kooperatifin, ilk işleme hüviyetindeki işletme ve tesisleri dışında kalan sonraki üretim aşamaları için kuracağı iktisadi işletmeler, anonim şirket statüsünde ayrı bir tüzel kişilik olarak kurulup faaliyet gösterir.

Son Bilgi:

Uygulamaya başlamadan önce, güncel bilgi edinmek için; www.kooptr.com web sitemizin **FORUM** sayfalarına yazı yazarak da mevcut güncel uygulamalar hakkında da bilgi sahibi olabilir ve görüş alış-verişinde bulunabilirsiniz. İletişim için: kooptr@gmail.com

GİRİŞİMCİ(NİN) UTOPYASI

Durum değerlendirmesi:

Ülkede üretim yanlış teşviklerle durdurulmuş. Kırsal alandaki köy, belde, ilçe ve illerdeki kişiler, aileler metropollere göç etmeye başlamış ve göç hızını kesmeden devam etmekte. Metropollerde işsizlik sürekli artmakta, yoğun işsizlik nedeni ahlaki değerler "tüm yönleri ile" bozulmakta, toplumsal çözümlemeyi çok iyi yapan, değerlendiren ve orta-uzun vadeli olarak uygulamaya koyan Uluslararası ve ulusal politik aktörler demokratik yöntemlerle, seçmenin oyunu ihtiyaçlarını karşılıyarak satın almakta, oyların pazara düşmesi ile sivil toplum kuruluşlarının savaşı da başlamış durumda;

İyiler ve kötüler'in 100 yıllık demokratik savaşı başlamış durumda.

Toplumun her katmanına göre STK kurulmakta, her kişiye ayrı-ayrı hitap eden STK çalışmalarına başlamış durumda.

Duyarlı girişimcinin paranoyak değerlendirme sonuçları:

- Metropollerde oyları, değerleri satın alınmaya hazır Yüzbinler/Milyonlar yaşamakta,
- Ülke insanının elinden üretim gücü alınmış durumda,
- Kırsal alanda toprağı olan insanlara üretmeden teşvikler (Dönüm başına banka hesaplarına yıldan-yıla üretmeden, üretip-üretmediğini denetlemeden para yatırılması ile) verilerek, Üretici kırsal kesim insanının üretim dışında bırakılması sağlanmış.
- Kırsal kesim insanımız sadece kendisine yetecek üretime düşmüş ve metropollerde yığılmış insanlarımızın ihtiyacı, dış alım yolu ile başka ülkelerin çiftçileri tarafından sağlanmaya başlamıştır.
- Metropoller tam anlamı ile pazar olmuştur.
- Pazar "Çok uluslu süpermarketler" tarafından bölge-bölge paylaşılmıştır.
- İnsanımız üretmek istemektedir. İşsizdir. Düşünemez durumda ve çaresizdir.
- Çalışmaya aç insan var, İşlenmeye hazır toprak var. Nitelikli, olumlu, teknik donanımlı bilgili kılavuz insanlar var, duyarlı tüketiciler var, A.Ş.lerde, Hisse senedi almaya hazır duyarlı – örgütlü insanlarımız var. Helva yapmak için olmayan; başlama düğmesine basacak, öncü STK yöneticileri ve görevlendireceği öncü çekirdek kadro yok.

STK Yöneticileri ve Aktif Üyeleri İş Başında;

a) Toplum önce bilgilendirilmeli-bilinçlendirilmeli diyenler;

1. Sık-Sık toplantılar düzenleyelim,
2. Yılda en az Bir (1) miting düzenleyelim.
3. Kurduğumuz dernekler, vakıflar yurdun her ilinde ilçesinde şubeler açsın,
4. Partileşelim veya bir partiye tam destek verelim,
5. İktidara gelelim, düzeni değiştirelim.

b) Kısa ve Uzun vadeli işler için kurumlarımız ayrı olsun. Hemen şimdi işbaşı yapalım diyenler;

1. İnsanımız işsiz. Aç. Hemen şimdi ekmeğini kazanmalı,
2. Devletin ve Hükümetlerin dışında millet olarak, Ulus olarak biz bir şeyler yapalım.
3. Hemen şimdi kırsal köy, belde ve ilçelerde "Üretim" kooperatifleri kuralım,
4. Hemen şimdi küçük kentlerde sanayi – üretim alanında, anonim şirketleri kuralım. Sermayesini kentlerde yaşayan ve kötü gidişe dur demek isteyen insanlarımız ile burada çalışacak girişimci ve nitelikli ve işini kaybetmiş işsizlerimiz sağlasın, oluştursun.
5. Hemen Şimdi metropollerde aşama-aşama marketler ve süpermarketler açalım.
6. Metropollerde; Sivil toplum kuruluşlarına üye aktif insanlarımızın öncülüğünde, sermayeye onların da katılımı ile Bir A.Ş. Kurulsun, Bu şirket; hiç bir girişimde bulunmadan önce kent merkezinde çalışmalarını güven içinde sürdüreceği ofisin mülkiyetini satın alsın. Sonra planlama ve girişimlerini yapsın. Para yatıran girişimci üyelerde paralarının güven içinde olduğunu bilsin.
7. Bundan sonra iş yapacak sivil toplum kuruluşlarının sözlüğünde "bağış" sözcüğü kaldırılınsın.